

2. Сирота, А. І. Банківська таємниця як правова категорія. *Фін. право : щокв. наук. журн.* 2013. № 1. С. 11–14.

3. Клименко В.І. Комерційна таємниця як об'єкт трудових відносин. Актуальні проблеми приватного та публічного права : матеріали III Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції присвяченої 92-річчю з дня народження член-кореспондента НАПрН України, академіка Міжнародної кадрової академії, заслуженого діяча науки України, доктора юридичних наук, професора Процевського О.І. (2 квітня 2021 року). Харків, 2021. 333 с.

4. Про перелік відомостей, що не становлять комерційної таємниці: постанова Кабінету Міністрів України від 09.08.1993 № 611. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/611-93-п#Text>

5. Богородченко Г. С. Комерційна таємниця в умовах взаємодії конкуруючих підприємств. Науковий вісник НУБІП України, 2020. № 1 (173), С. 303–307.

УДК 349.2

DOI <https://doi.org/10.32844/2618-1258.2022.4.7>

ІВАНЮК Б.А.

УМОВИ ЗАСТОСУВАННЯ ЗАОХОЧЕНЬ ДО ПРАЦІВНИКІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

TERMS OF APPLICATION OF INCENTIVES TO EMPLOYEES OF THE NATIONAL POLICE OF UKRAINE

У статті, спираючись на аналіз наукових поглядів вчених, норм чинного законодавства та відомчої нормативно-правової бази, виокремлено та охарактеризовано умови застосування заохочень до працівників Національної поліції України. Аргументовано, що застосуванню до працівників поліції заохочень повинно передувати, по-перше, процес збору та аналізу інформації про них та їх професійну діяльність з боку керівництва, а, по-друге, оцінку отриманих відомостей керівництвом та визначення їх достатності для заохочення поліцейського. Наголошено, що ключовими умовами застосування заохочень до працівника поліції є його ефективна, сумлінна праця, а в деяких випадках особлива відданість здійснюваній справі та безпосереднє володіння особою трудовим статусом працівника поліції, наявність трудових обов'язків між ним та Національною поліцією України. Саме ці умови констатуються відомчою нормативно-правовою базою, котра регулює дисципліну праці поліцейських, але на нашу думку вони не є вичерпними. Зроблено висновок, що процедура застосування заохочень до працівників Національної поліції України розпочинається за наявності ряду важливих факторів. Незважаючи на об'єктивну неоднomanітність умов заохочення поліцейських, всі вони пов'язані між собою та повинні мати місце в повному обсязі. Тож, здійснення позитивного стимулюючого впливу на працівника Національної поліції можливо шляхом задоволення наступних умов: перебування відповідного працівника у штаті органів та підрозділів Національної поліції України; наявність у безпосередніх керівників повноважень щодо застосування відповідних заохочень або представляти до заохочення перед іншими уповноваженими особами; особа поліцейського та його службово-трудова діяльність має в обов'язковому порядку оцінюватись з метою встановлення професійних якостей, ініціативності, результативності його роботи; вчинення працівником поліції позитивного вчинку, який показує його сумлінне

ставлення до служби, відданість професії, або особливій суспільно-важливій дії, що супроводжувалась героїзмом, доблестю та пов'язана із великим рівнем особистого ризику і таке інше.

Ключові слова: заохочення, працівник поліції, Національна поліція України, порядок, застосування заохочень.

The article, based on the analysis of the scientific views of scientists, the norms of the current legislation and the departmental legal framework, singles out and characterizes the conditions for applying incentives to the employees of the National Police of Ukraine. It is argued that the application of incentives to police officers should be preceded, firstly, by the process of collecting and finding information about them and their professional activities by the management, and, secondly, by evaluating the received information by the management and determining its sufficiency for encouraging the police officer. It was emphasized that the key conditions for the application of incentives to a police officer are his effective, conscientious work, and in some cases special dedication to the work being carried out and direct ownership of the person's labor law status as a police officer, the existence of labor duties between him and the National Police of Ukraine. It is these conditions that are established by the departmental legal framework that regulates the discipline of police officers, but in our opinion, they are not exhaustive. It was concluded that the procedure of applying incentives to the employees of the National Police of Ukraine is started in the presence of a number of important factors. Despite the objective heterogeneity of the conditions for the encouragement of police officers, they are all interconnected and should take place in full. Therefore, the implementation of a positive stimulating effect on an employee of the National Police is possible by meeting the following conditions: the presence of the relevant employee in the staff of bodies and units of the National Police of Ukraine; the availability of direct managers with the authority to apply relevant incentives or to present incentives to other authorized persons; the person of a police officer and his official work activity must be evaluated in order to establish professional qualities, initiative, and effectiveness of his work; the commission of a positive act by a police officer, which shows his conscientious attitude to the service, dedication to the profession, or a special socially important action, which was accompanied by heroism, valor and associated with a high level of personal risk, etc.

Key words: incentives, police officer, National Police of Ukraine, procedure, application of incentives.

Постановка проблеми. Застосування заохочень до працівників Національної поліції не є явищем хаотичним, а відтак, їх застосування здійснюється за наявності певних умов. Останні відіграють досить важливу роль в правовій сфері, адже багато юридичних явищ існують виключно за наявності визначених законодавством факторів. Відповідно до своєї етимологічної основи, поняття «умова» означає: по-перше, необхідну, обов'язкову обставину, передумову, що визначає, зумовлює існування, здійснення чого-небудь; обставину, особливості реальної дійсності, за яких відбувається або здійснюється що-небудь; правила, які існують або встановлені в тій чи іншій галузі життя, діяльності, які забезпечують нормальну роботу чого-небудь [1, с. 278; 2, с. 441–442; 3, с. 35]. Тобто, умова – це фактор, існування якого надає підстави для існування або дії якогось об'єкту.

Стан дослідження проблеми. Окремі проблемні питання, пов'язані із процедурою застосування заохочень до працівників Національної поліції України, у своїх наукових працях розглядали: Н.Б. Болотіна, С.В. Венедіктов, С.І. Кожушко, А.М. Колот, І.В. Марченко, С.В. Мирошник, Є.Г. Неїдзе, В.Ф. Опришко, Є.В. Охотський, С.О. Цимбалюк, Г.І. Чанишев, Ф.П. Шульженко та інші. Разом з цим, справедливим буде відзначити, що проблематика умов застосування заохочень до працівників Національної поліції України на сьогоднішній день залишається поза увагою науковців.

Саме тому метою статті є: охарактеризувати умови застосування заохочень до працівників Національної поліції України.

Виклад основного матеріалу. Починаючи наукове дослідження, необхідно відзначити, що при окресленні умов застосування заохочень до працівників поліції, слід враховувати положення Закону України «Про Дисциплінарний статут Національної поліції України», в якому

чітко вказано, що заохочення полягає у відзначенні поліцейського за успішне виконання ним обов'язків, а також за інші заслуги перед державою та суспільством [4]. Із представленої частини законодавчого матеріалу можна виділити дві ключові умови застосування заохочень.

Перша виражається в тому, що статті Дисциплінарного статусу вказують: заохочення застосовуються саме до працівників Національної поліції. Тобто, нормативні положення виділяють суб'єктний склад заохочень. Відповідно до чинного законодавства, поліцейський або ж працівник поліції – це громадянин України, який склав Присягу поліцейського, проходить службу на відповідних посадах у поліції і якому присвоєно спеціальне звання поліції. Поліцейський має службове посвідчення та спеціальний жетон. Поліцейський зобов'язаний: 1) неухильно дотримуватися положень Конституції України, законів України та інших нормативно-правових актів, що регламентують діяльність поліції, та Присяги поліцейського; 2) професійно виконувати свої службові обов'язки відповідно до вимог нормативно-правових актів, посадових (функціональних) обов'язків, наказів керівництва; 3) поважати і не порушувати прав і свобод людини; 4) надавати невідкладну, зокрема домедичну і медичну, допомогу особам, які постраждали внаслідок правопорушень, нещасних випадків, а також особам, які опинилися в безпорадному стані або стані, небезпечному для їхнього життя чи здоров'я; 5) зберігати інформацію з обмеженим доступом, яка стала йому відома у зв'язку з виконанням службових обов'язків; 6) інформувати безпосереднього керівника про обставини, що унеможливають його подальшу службу в поліції або перебування на займаній посаді. Поліцейський на всій території України незалежно від посади, яку він займає, місцезнаходження і часу доби в разі звернення до нього будь-якої особи із заявою чи повідомленням про події, що загрожують особистій чи публічній безпеці, або в разі безпосереднього виявлення таких подій зобов'язаний вжити необхідних заходів з метою рятування людей, надання допомоги особам, які її потребують, і повідомити про це найближчий орган поліції [5]. Саме за умови наявності вказаних вище юридичних аспектів відповідну фізичну особу можна вважати працівником Національної поліції України, яка проходить службу в органах чи підрозділах НПУ та по відношенню якої може вирішуватись питання про застосування заохочення.

Другою умовою заохочення працівників НПУ є факт успішного виконання ними обов'язків, а також інші заслуги перед державою та суспільством. Варто відмітити, що зазначені фактори мають багато інтерпретацій у відомчій нормативно-правовій базі та, як правило, визначаються для кожного виду заохочення окремо.

Візьмемо до прикладу таке заохочення, як занесення на дошку пошани. Згідно із положеннями Наказу МВС «Про заохочення в Національній поліції країни» від 25.04.2019 № 317 на дошку пошани заносяться фотографії поліцейських та працівників Національної поліції України, які досягли високих показників у діяльності, успішно й зразково виконують службовий (трудо-вий) обов'язок, зробили вагомий особистий внесок у справу забезпечення охорони прав і свобод людини, протидії злочинності, підтримання публічної (громадської) безпеки і порядку, проявили мужність і відвагу в боротьбі зі злочинністю, відданість Присязі, високий професіоналізм, ініціативу і наполегливість у розкритті резонансних правопорушень та мають стаж служби (роботи) в поліції не менше ніж п'ять років [6].

Звернути увагу також потрібно на Положення про відомчі заохочувальні відзнаки Національної поліції України затвердженого все тим же Наказом МВС від 25.04.2019 № 317. Так, згідно з цим документом Подякою, Грамотою, Почесною грамотою нагороджуються поліцейські, державні службовці, працівники органів (підрозділів) поліції, які успішно й сумлінно виконують службовий (трудо-вий) обов'язок, за вагомий особистий внесок у справу забезпечення охорони прав і свобод людини, протидії злочинності, підтримання публічної (громадської) безпеки і порядку, за бездоганну та ефективну державну службу, високі особисті досягнення у службовій (трудо-вий) діяльності та професійні здобутки. В свою чергу, нагрудним знаком «Знак Пошани» відзначаються поліцейські, державні службовці, інші працівники органів (підрозділів) поліції, які мають не менше десять років стажу служби (роботи) в поліції в календарному обчисленні, нагороджені Подякою, Грамотою і Почесною грамотою, за особисту мужність, сміливі і самовіддані дії, проявлені під час виконання службового (трудо-вого) обов'язку, досягнення високих показників у службовій (трудо-вий) професійній діяльності, забезпечення ефективного виконання завдань і функцій поліції, сумлінне і професійне виконання посадових обов'язків [7].

Відмінними є умови нагородження поліцейських державними нагородами. Закон України «Про Дисциплінарний статут Національної поліції України» від 15.03.2018 № 2337-VIII вказує, що поліцейського може бути нагороджено державними нагородами України, а також відзнаками Верховної Ради України та Кабінету Міністрів України за мужність, відвагу, героїзм, особливі

заслуги перед державою в боротьбі із злочинністю, забезпеченні публічної безпеки і порядку, зразкове виконання службових обов'язків [4; 9].

Таким чином, другою умовою застосування заохочень до працівників Національної поліції України є активна трудова діяльність останніх. При цьому, аналіз законодавчої бази, що регулює заохочення в НПУ, дозволяє виділити два типи дій поліцейських, за які їх можна заохотити. В першому випадку мова йде про сумлінне, безперервне, зразкове та якісне виконання поліцейським його трудових обов'язків, що покладаються на нього законодавством та посадовими інструкціями. Це може виражатись у відсутності застосовуваних до поліцейського дисциплінарних стягнень, трудову діяльність понад встановлені рамки праці в органах та підрозділах поліції, виконання службових завдань з ризиком для життя, якщо в кінцевому випадку подібний ризик виправдовується та забезпечує виконання всіх поставлених перед поліцією завдань і таке інше.

Другу групу дій за які поліцейського можна заохотити, виходячи з положень законодавства та відомчої підзаконної нормативної бази діяльності поліції, становлять ті, що несуть в собі особливе суспільне значення. В даному випадку мова йде про особливий героїзм, багаторічну сумлінну службову діяльність, відвагу та мужність, честь та доблесть, зокрема у процесі розкриття та розслідування резонансних злочинів, викриття та припинення діяльності суспільно-небезпечних організованих злочинних груп та злочинних організацій; отримання поранення на службі в процесі виконання своїх службових обов'язків пов'язаних із боротьбою зі злочинністю або охороною публічної безпеки та порядку і таке інше. Тобто, дії поліцейського в означеному контексті повинні мати певний рівень «унікальності», показувати його особливу відданість здійснюваній трудовій діяльності, а не тільки сумлінну системність її реалізації.

Отже, на даному етапі дослідження можна вказати, що ключовими умовами застосування заохочень до працівника поліції є його ефективна, сумлінна праця, а в деяких випадках особлива відданість здійснюваній справі та безпосереднє володіння особою трудовим статусом працівника поліції, наявність трудових обов'язків між ним та Національною поліцією України. Саме ці умови констатуються відомчою нормативно-правовою базою, котра регулює дисципліну праці поліцейських, але на нашу думку вони не є вичерпними.

Говорячи про умови застосування заохочень до працівників поліції не можна не звернути увагу на таку важливу обставину, як наявність керівних повноважень щодо застосування заохочень. Так, в Національній поліції України керівник має важливий як трудовий, так і адміністративний статус та має можливість суттєво впливати на працю поліцейських.

В загальному розумінні, відповідно до теоретико-практичних визначень керівник – це особа, що має право спрямовувати діяльність людських спільнот (суспільства в цілому, соціальної групи, організації), приймати управлінські рішення і здійснювати організаційну діяльність з реалізації цілей і функцій управління [9, с. 70].

За нормами Закону України «Про Дисциплінарний статут Національної поліції України» від 15.03.2018 № 2337-VIII керівник – службова особа поліції, наділена правами та обов'язками з організації службової діяльності підлеглих їй поліцейських та інших працівників поліції і контролю за їхньою службовою діяльністю [4].

Виходячи з положень закону кожний керівник має відповідний рівень дисциплінарної влади, що надає йому можливість забезпечувати ефективну роботу підпорядкованих органів та підрозділів поліції, а також повне виконання ними визначених нормативно-правовими актами функцій та завдань. Разом з цим, права керівників щодо застосування заохочень не є однорідними. Наприклад, відповідно до статті 8 Дисциплінарного статусу Національної поліції України керівникові Національної поліції України належить право застосовувати заохочення, передбачені відомчими нормативно-правовими актами, до всіх поліцейських, крім заохочувальних відзнак Міністерства внутрішніх справ України. Інші керівники поліції застосовують до підлеглих заохочення в межах повноважень, наданих їм керівником Національної поліції України. Ректори вищих навчальних закладів із специфічними умовами навчання, які здійснюють підготовку поліцейських, застосовують до підлеглих заохочення в межах повноважень, наданих їм Міністром внутрішніх справ України. Керівник, не наділений повноваженнями щодо застосування заохочень, має право внести подання або порушити клопотання про заохочення підлеглого перед уповноваженим керівником [4]. При цьому, Міністрові внутрішніх справ України належить право застосовувати до всіх поліцейських заохочення: 1) грошовою винагородою; 2) цінним подарунком; 3) відомчими заохочувальними відзнаками Міністерства внутрішніх справ України; 4) відомчою заохочувальною відзнакою Міністерства внутрішніх справ України «Вогнепальна зброя»; 5) відомчою заохочувальною відзнакою Міністерства внутрішніх справ України «Холодна зброя» [4].

Іншою важливою умовою застосування заохочень до працівників Національної поліції України є оцінка діяльності та особи останніх. Варто наголосити, що у вихідному значенні термін «оцінка» характеризує істотний і необхідний елемент будь-якого порівняння [10, с. 56]. Так, заохочення згідно з відомчим законодавством України застосовуються до поліцейських на підставі сукупної оцінки їх професійних якостей, результатів службової діяльності, ступеня службової активності, ініціативності та стану дотримання службової дисципліни [4]. Іншими словами, застосуванню до працівників поліції заохочень повинно передувати, по-перше, процес збору та налізу інформації про них та їх професійну діяльність з боку керівництва; а, по-друге, оцінка отриманих відомостей керівництвом та визначення їх достатності для заохочення поліцейського.

Висновки. Отже, проведений аналіз показав, що вся процедура застосування заохочень до працівників Національної поліції України розпочинається за наявності ряду важливих факторів. Незважаючи на об'єктивну неоднomanітність умов заохочення поліцейських, всі вони пов'язані між собою та повинні мати місце в повному обсязі. Тож, здійснення позитивного стимулюючого впливу на працівника Національної поліції можливо шляхом задоволення наступних умов:

- перебування відповідного працівника у штаті органів та підрозділів Національної поліції України;
- наявність у безпосередніх керівників повноважень щодо застосування відповідних заохочень або представляти до заохочення перед іншими уповноваженими особами;
- особа поліцейського та його службово-трудова діяльність має в обов'язковому порядку оцінюватись з метою встановлення професійних якостей, ініціативності, результативності його роботи;
- вчинення працівником поліції позитивного вчинку, який показує його сумлінне ставлення до служби, відданість професії, або особливої суспільно-важливої дії, що супроводжувалась героїзмом, доблестю та пов'язана із великим рівнем особистого ризику і таке інше.

Список використаних джерел:

1. Короткий тлумачний словник української мови / відп. ред. Л. Л. Гумецька, уклад. Д. Г. Гринчишин, Л. Л. Гумецька, В. Л. Карпова [та ін.]. К. : Рад. шк., 1978. 296 с.
2. Словник української мови / відп. ред. П. П. Доценко, Л. А. Юрчук. К. : Наук. думка. 1971. Т. 2 : Г-Ж. 550 с.
3. Кутоманов Д.С. Забезпечення конституційних прав особи в досудовому провадженні по кримінальних справах: дисертація. Харків: Національна юридична академія України імені Ярослава Мудрого. 2009. 216 с.
4. Про Дисциплінарний статут Національної поліції України: закон від 15.03.2018 № 2337-VIII // Відомості Верховної Ради України. 2018. № 29. ст.233.
5. Про Національну поліцію: закон від 02.07.2015 № 580-VIII // Відомості Верховної Ради України. 2015. № 40-41. ст.379.
6. Про заохочення в Національній поліції України: наказ від 25.04.2019 № 317 // Офіційний вісник України. 2019. № 44. ст.92.
7. Положення про відомчі заохочувальні відзнаки Національної поліції України: наказ від 25.04.2019 № 317 // Офіційний вісник України. 2019. № 44. ст.112.
8. Про державні нагороди України: закон від 16.03.2000 № 1549-III // Відомості Верховної Ради України. 2000. № 21. ст.162.
9. Якимчук Н.Я. Правовий статус розпорядників бюджетних коштів в Україні: дисертація. Київ: Київський національний університет імені Тараса Шевченка. 2010. 557 с.
10. Тюріна О.В. Сучасні системи правоохоронних органів (порівняльно-правове дослідження): дисертація. Київ: Національна академія внутрішніх справ України. 2001. 184 с.
11. Рябовол І. М. Заохочення за працю за радянським трудового права: автореф. дис.на отримання вчений. ступеня канд. юрид. наук. Л., 1978. 22 с.
12. Тіпкіна Е. В. Заслуга як підставу для правового заохочення / Є. В. Тіпкіна. М. : Юрлітінформ, 2010. 160 с.
13. Барабаш О. О. Принципи застосування заохочення як засобу правового впливу: загальна характеристика. Форум права. 2012. № 3. С. 17–22.
14. Конституція України: закон від 28.06.1996 № 254к/96-ВР // Офіційний вісник України. 2010. № 72/1. ст.2598.
15. Кодекс законів про працю України: закон від 10.12.1971 № 322-VIII // Відомості Верховної Ради УРСР. 1971. Додаток до № 50.

16. Снігур І.Й. Механізм реалізації права громадян на участь у здійсненні державної влади: дисертація. Харків: Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова. 2007. 225 с.

17. Головистікова А. Н. Проблеми теорії держави і права: підручник / А. Н. Головистікова, Ю. А. Дмитрієв. М.: Вид-во Ек-смо, 2005. 832 с.

18. Смолярова М. Л. Принципи стимулювання в трудовому праві: теоретичні та практичні аспекти. Держава та регіони. Сер. : Право. 2014. № 1. С. 77–80.

УДК 349.2

DOI <https://doi.org/10.32844/2618-1258.2022.4.8>

ЛАГОДІЄНКО Д.О.

ДО ХАРАКТЕРИСТИКИ СТАНУ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ КАР'ЄРНОГО РОСТУ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ

TO CHARACTERIZE THE STATE OF LEGAL REGULATION OF THE CAREER GROWTH OF POLICE OFFICERS

Актуальність статті полягає в тому, що особливості кар'єрного росту поліцейських та чинників, які на нього впливають, суттєво відрізняються від аналогічних аспектів трудової діяльності багатьох інших категорій працівників. Це пов'язано, у першу чергу, із специфікою службово-трудоного статусу працівників поліції, а також завданнями, які вони виконують кожного дня. Разом із тим, ефективність здійснення поліцейськими своєї трудової діяльності, а як результат і їх кар'єрний ріст, напряду залежить від якості нормативно-правового регулювання вказаного інституту, дослідженню стану якого і буде присвячено представлене наукове дослідження. У статті акцентується увага на розмаїтті наукових підходів щодо визначення терміну «правове регулювання». Проведений аналіз дав можливість сформулювати авторське визначення поняття «правового регулювання кар'єрного росту поліцейських». Спираючись на аналіз нормативно-правових актів різної юридичної сили, надано оцінку сучасному стану правового регулювання кар'єрного росту в Національній поліції України. Наголошено, що правове регулювання кар'єрного росту поліцейських слід тлумачити як вплив права на суспільно-правові відносини, що виникають в сфері трудової діяльності працівників поліції та їх просування по службі, виражений у спеціальному механізмі регулювання, тобто системі правових інститутів, положень, фактів та норм, закріплених у нормативно-правових актах законодавчого та підзаконного рівнів. Формалізований характер правового регулювання говорить про те, що індикатором якості та ефективності категорії, як раз виступають нормативно-правові положення яких закріплюють її механізм. Тому, щоб оцінити стан правового регулювання кар'єрного росту поліцейських, необхідно проаналізувати законодавчі та підзаконні документи, які мають до даного питання відношення. Зроблено висновок, що норми трудового права формують засади правового регулювання трудових відносин, іншими словами, є основоположними, взірцевими стандартами, системою вимог, які мають бути забезпечені в умовах організації конкретного різновиду праці на будь-якому підприємстві, установі чи організації. В свою чергу, норми адміністративні є доповненням. Вони забезпечують офіційний, державний характер праці поліцейських, імплементацію в систему їх трудового статусу функцій держави, додаткових трудових гарантій,